

فرهنگستان، تیغ پهلوی اول بر ریشه‌های هویت ایرانی

۱۳ مهر ۱۴۰۴ ساعت ۹:۱۳

حکومت پهلوی اول بر ستون ایدئولوژی «ایران گرایی» و ناسیونالیسم افراطی بنا نهاده شد؛ پروژه‌ای که هدف آن، نه صرفاً بازیابی شکوه باستانی، بلکه ایجاد یک ملت واحد و متمرکز از طریق حذف باورهای اسلامی و تأکید انحصاری بر «ایرانیت» بود. این سیاست یکسان‌سازی عمیق فرهنگی، نیازمند ابزاری رسمی برای هدم عوامل «تشتت اجتماعی» بود. در این میان، «فرهنگستان زبان فارسی» تنها یک نهاد آکادمیک برای پالایش واژگان نبود، بلکه تجسم عملی و عملیاتی سیاست «ایران گرایی» بود. این سازمان مأموریت داشت تا با استانداردسازی زبان و حذف لهجه‌ها و زبان‌های قومی، موانع زبانی را که به زعم متجددان، سد راه تمرکزگرایی و تجدد مطلوب بود، برچیند و بدین ترتیب، بذر یک هویت ملی یکپارچه و به دور از سنت‌های دیرین دینی و قومی را بکارد.

ایدئولوژی حکومت پهلوی اول «ایران گرایی» و یا «ناسیونالیسم» بود. حکومت پهلوی بسیار تلاش می کرد تا با حذف باورهای اسلام و تأکید بر «ایرانی بودن» به یکسان سازی زبان، فرهنگ و اداب اجتماعی ایرانیان بپردازد. آنان برای به حاشیه بردن باورهای دینی و تأکید بر بر ایرانیت، سازمان های متعددی تاسیس کردند. از جمله مهمترین این سازمان ها «فرهنگستان زبان فارسی» است:

«تاسیس فرهنگستان انعکاس عملی سیاست ایران گرایی این دوره است. ضرورت ایجاد وحدت ملی و مقابله با تشتت اجتماعی زمینه ظهور چنین سازمانی را فراهم آورد. در نزد متجددان وجود زبانها و لهجه ها اقوام مختلف مانع جدی نظام متمرکز و واحد ملی در ایران بود که امحای این زبانها و لهجه ها در کنار ادغام بیولوژیک اقوام، به زغم آنها خود سبب ساز وحدت ملی می شد. از سوی دیگر، از نظر آنها زبان قدیم مانع جدی تجدد مطلوب بود. مسئولیت ایت مهم (یکپارچگی زبانی) به عهده فرهنگستان بود؛ و وجود زبانهای قومی مطابق با سنتهای دیرینه اقوام ایرانی در خود ضدیت با روح تجدد خواهی را نیز دربرداشت، به گونه ای که تجدد خواهی این دوره چنین توجهات گذشته گرا را بر نمی تافت. لذا سازمانی برای از بین بردن این خصلت کهنه لازم می آمد.»

منبع: علیرضا ذاکر اصفهانی، فرهنگ و سیاست ایران در عصر تجدد (۱۳۰۰-۱۳۲۰ش)، تهران، موسسه مطالعات تاریخ معاصر

ایران، ۱۳۸۶، ص ۱۵۴

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۵۰۲۰۲/ایرانی-هویت-های-ریشه-اول-پهلوی-تیغ-فرهنگستان/>